

Válság és valóság 2008.

Néhány gondolat a pénzügyi helyzet megértéséhez.

Dr. Gyarmati Péter
professzor emeritus

Szentendrén, a Petőfi Egyesületben, tartott előadásában Varga István bemutatta a pénzintézetek működését és kapcsolatát a kormánnyal, a vállalkozásokkal és az emberekkel.

Az előadásom célja annak megvilágítása, hogy a folyamatok másként vannak a valóságban, mint ahogy azt az ember hinné és ez a működés valóban lehet oka a válsághelyzetnek, sőt a szereplői szándékosan is előidézhették!

Hogyan is lehetséges ez? Nézzük meg a jelenségeket:

A pénz és működése

Minek a pénz? Szükséges, mert a cserekereskedelem hiányosságait kiküszöböli: mindenki annak adja el a portékáját akinek az kell és mindenki azt vásárol amire szüksége van. *A köztes eszköz a pénz.* További problémák is felmerülnek, mint tárolás, szállítás, stb. Ezeket mind megoldja a pénz.

Ezáltal *a pénz értékmérővé* vált és elméletileg mindenkinek annyi pénze van, amennyi értéket hozott létre!

Ha a pénz állandó értékű a kibocsátó garanciájával, vagy önhordó értékű, akkor lehet átmenetileg tárolni,

mint érték, sőt egymás kiségitésének a legegyszerűbb eszköze is (jobb, mint például egy zsák kukoricát adni a segítséget kérőnek). A segítségért viszonzás illik, vagyis többet adunk vissza, mint amennyit kaptunk!

Ettől a pillanattól *a pénz termék*ké válik, hiszen hasznot hajt (*kamat*)! Más termékek úgy jönnek létre, hogy munkát, tudást, eszközt fektetünk be és számos kockázati tényező befolyásolja az eredményt (természeti, emberi, idő, időszak, hely, stb.). A pénz hozama viszont nem igényli ezeket és a kockázat is befolyásolható! Ráadásul visszajön a teljes befektetett forrás és *többletet is hoz*. Azonban csak akkor működik igazán, ha legalább annyi a hozama, hogy a résztvevők meg tudjanak belőle élni –mint a termék előállításnál– és kockázati tartalékot is adjon!

A tőke-hitel folyamata

Ezáltal *a társadalom kétfelé válik*: akinek van pénze, és akinek nincs! Akik adnak és akiknek szüksége van rá! A kockázatok láthatóan ez utóbbiakat terhelik, mert övék az összes termelési kockázat! A pénzt adó biztosítja magát, vagyis akkor és annak ad, aki valamilyen visszafizetési garanciával rendelkezik! A kockázati egyenlőtlenség miatt, - -az elméleti okát később látni fogjuk—a pénzfelvevők veszítenek és a pénztadóknak nyernek. *Az egyenlőtlenség növekszik!* Ezt a rendszert nevezik kapitalizmusnak: elemei *a tőke és a hitel*. A fonákságra jellemző az alábbi kis szójáték: *debit (tartozás), debil (gyenge, hülye)*.

A tőke-hitel folyamat addig tart, amíg már minden pénz a tőkésnél van és senkinek sincs elegendő biztosítéka hitelfelvételre! Ez *a rendszer csődje*, használatos szóval a kapitalizmus válsága, amikor ehhez az állapothoz elegendően közel jutunk: a válság akkor kezdődik, amikor a tőkés szereplők nagyobb, fontos része nem részesül a várható profitban (a credithitel és a debithitel

különbsége). Az időbeli eltolódások miatt ez bonyolultabb és a krízis már korábban elkezdődik., de a megértéshez ezt az egyszerűbb meghatározást használjuk.

Ha a válság, a krízis, a csőd biztosan bekövetkezhet, akkor meg is lehet előzni *alkalmas szabályozással!* Ilyenek a monopólium korlátozása, a pénzforgalmi szabályok, tőzsdelimiték, progresszív adók, tartalékalap, kockázati szorzók, stb.

Kérdés, hogy ez mit eredményez? Végleges megoldást, vagy csak a bekövetkezés időbeli kitolását? A problémával már a biblia előtti időkben is találkozunk: *'hétévenként engedd el adósaidd tartozását'*- diktálja a Jehova! Nem készült még végleges megoldás! Lehet, hogy nincs is! Nincs rá bizonyíték, de az ellenkezőjére sem!

Tehát *az egyenlőtlenség újra növekszik, a válság ismétlődik!* Megoldás van, de ki a károsult? Van-e haszonélvező? Klasszikusan: Ki fizeti a révészt?

CSAK CSALÁSMENTES, SZABÁLYOS FOLYAMATOKRÓL BESZÉLÜNK, MERT CSALÁSSAL BÁRMIKOR BÁMIT LEHET TENNI ÉS AZOK ESETÉN MÁSOK A BEAVATKOZÁSOK (ERŐSZAK FAJTÁK).

A válság kiterjedése

Lokális –amikor csak egyes helyeken, vagy szakterületen, vagy csak néhány tőkést érintően-- válságok esetén a tőkések egymást kisegítik, vagy átveszik a vesztes tőkét:

nyertesek, vesztesek a résztvevő tőkések.

Globális –amikor az összes tőkét, vagy döntő hányadát érinti-- válság esetén csak a kormányok segíthetnek az adófizetők pénzéből, amelyet nem erre a célra szednek! Az eredmény a tőke további koncentrációja lesz, vagyis azok gyűjtik be a tőkét, akiket az állam megsegített! Ezek *a nyertesek, vagyis a hatalommal*

összeszövetkezettek és lesznek vesztesek: ezek a nyertesek ellenfelei. A *legfőbb vesztes* azonban az *adófizető*, mert nem kapja meg azt a szolgáltatást aminek fedezetét az állam másra fordította! Pozitív esetben – amikor az állam tartalékokkal rendelkezik és ezt használja fel -- ez befektetéssé válik és többlettel zárulhat! De! A többlet az adófizetőktől származik, hiszen ők a hitelfelvevők és fizetik a többletet, tehát nem igazi nyereség! A legjobb eset tehát globálisan az, hogy visszakapják a krizistelenítést!

Átmentik a kapitalista rendszert! Akár akarják, akár nem!

Tehát *megállás nincs, a tőke mozása szakadatlan*, mert krízis esetén javító beöntést kap, hogy meg ne álljon! Nyilvánvalóan a szereplők változhatnak, mert vannak nyertesek és vesztesek! Ez a változás azonban nem gyökeres sőt alapjaiban konzervatív, hiszen 'minden eszközzel' fenn akarja tartani magát! Bármilyen radikális lépés kizárólag a vesztes próbálkozása a bukás elkerülésére.

Az egyenlőtlenségek minden határt meghaladhatnak: Mark Twain: Koldus és királyfi és sok más irodalmi mű még az egyszerűbb eset, de a háborúk, a más országok leigázása, hidegháború, terror és ellenterror, mind eszköze és eredménye a szélsőségessé váló folyamatoknak abban a pillanatban, hogy összekötődik a hatalommal! A határ esetek megoldásai ráadásul *mindig lazítják az erkölcsiséget*, mivel valahogyan kezelni kell a veszteseket, az egyenlőtlenség ellen hadakozókat.

Összefoglalva

A tőke-hitel folyamatok, mint a kapitalizmus megállíthatatlan(!) növekvő elletmondású lényege, szakadatlan mozgásban vannak. A tőke mindig

koncentrálódik, fennmaradásához hatalmi, erőszak szervezeti beavatkozást igényel, konzervativizmusa ellenére *rombolja* az erkölcsöt és szeretné hitel-gépezetté változtatni a világot --fogyasztói társadalom, szabadidő kényszerek, oktatási célrendszerek, stb.

Ugyanakkor *elősegíti*, sőt igényli a tudományok munkáját, ösztönzi a termelést, tehát gazdagít mindenkit, elősegíti a pozitív szelekciót, a fejlődés motorja. Képes világméretű lépésekre, többlettel segítheti a lemaradottakat. A legfőbb érdeme, amelyet évszázadok óta bizonyított, hogy képes a megújulásra!

Válság 2008. szeptember

Az USA-ból indult ki, amikor a bankok veszteséget jelentettek! Mennyit? Megkísérelte a FED hitelekkel megoldani, sikertelenül.

A kongresszus megszavazott $700 \times 10^9 \$$ -t a veszteségek fedezetére, holott előtte azt állították 95%-an, hogy ellene vannak! Az eredmény neve: ADÓMENTESÍTŐ CSOMAG !

A megszavazott összeg $250+100+300+50=700$ részletekben jut a pénzügyintézetekhez. Miért ennyi és miért pont ilyen részletekben?

FANNIE MAE, és FREDDIE MAC = 250 hitel a FED-től, AIG és más kicsik = 100 hitel a FED-től, 300 a második részlet és 50 az elszámolás, vagyis a részletes számolásban kimutatott pontos értékek véglegesítése.

Ez a mostani elszámolásunk FORRÁS oldala!

Most nézzük meg a feltevésem szerinti EREDMÉNY oldalat, vagyis azt a kiadást, amelyet evvel a hatalmas pénztömeeggel kell megfizetni!

Az Iraki Háború 2003. március 20-án kezdődött rövid előkészületekkel, és a pénzügyi válság kirobbanásakor és 2008. szeptember 19-én, már pontosan 66 hónapja tartott. Mibe került ez és vajjon ki fizeti? Vajjon van-e összefüggés?

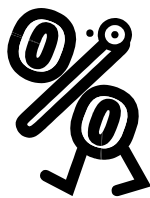
Tudjuk a FED elnökétől és más bankok vezetőitől, hogy minden hónap első napján az AIPAC érdekeltségébe tartozó bank-csoport a Pentagon javára 10×10^9 \$-t utalt!

A bankok tehát összesen eddig 660×10^9 \$-t hiteleztek és most leállították a további folyósítást és követelik a pénzüket!

Ha a követelés, amelynek fedezetét jóváhagyta a kongresszus és a hitel megegyezik, akkor joggal feltételezhetjük, hogy erre ment el a pénz, vagyis a mai válság oka az Iraki Háború!!!

Ez a mostani elszámolásunk EREDMÉNY oldala!

A bizonyító számítás.

A FED által diktált kamat a kérdéses időszakban, amelyet más kormányzati hiteleknél is alkalmaztak: 1,75%.

Az eltelt idő 66 hónap, amely az USA szokásában határvonal (meg kell előzze a bibliai 7évet). A 'varázsszámok' a 33, 66,

99.

A hitel mértéke: 10×10^9 \$ havonta előre és kérdezés nélkül!

A felgyülemlett tőke tehát 660×10^9 \$.

A fennmaradó $40 \times 10^9 \$$ a kamatok és költségek és persze a végelszámolás fedezetére szolgálnak! Nézzük hogyan?

Szükségünk lesz egy képletre, amelynek segítségével a számolást elvégezhetjük. Ez éppen a havonta utalt összegek 66 hónapra terjedő kamatainak kiszámítását jelenti.

Röviden levezetjük az ehhez szükséges kamatos kamat műveletet:

A kamatos kamat kiszámítása

Jelölések: h - havi részlet, p - éves kamat, t - az egy év alatt felgyűlt összeg. T_1 - az éves tőke a kamattal együtt.

$$T_1 = h(1+p) + h(1+11p/12) + h(1+10p/12) \dots + h(1+p/12) = \\ = h(12+78p/12)$$

mert $1+2+3+4+\dots+11+12=78$ és innen $78/12=6,5$

(megjegyzés: ha hóvégi lenne a fizetés, akkor $0+1+2+3+\dots+10+11=66$ és $66/12=5,5$)

Az n év alatt felgyülemlett összeg:

$$T_n = t(1+p) + \dots + t(1+p)^{n-1} + t(1+p)^n = \\ = t(1+p)[1+(1+p)+(1+p)^2+\dots+(1+p)^{n-1}]$$

Ez egy mértani sor összege, amelynek kiszámítása:

$$\sum q_i = (q^{n+1} - 1) / (q - 1); \text{ ahol } q = 1 + p$$

Behelyettesítve:

$$T_n = t(1+p)[(1+p)^n - 1] / [(1+p) - 1] = \\ = h(12+6,5p)[(1+p)^n - 1] / [(1+p) - 1]$$

Ez tehát a képletünk, amellyel kiszámíthatjuk az n év után felgyülemlett tőkét h hősleji befizetések mellett, írjuk be az adatokat:

$$10 \times 10^9 (12 + 6,5 \times 0,0175) [(1 + 0,0175)^{5,5}] / (1 + 0,0175 - 1) =$$

693,031790 $\times 10^9$ \$ és a szokásos 1% költségartatlék!!

Összesen: 699,962100 $\times 10^9$ \$

AKKOR TEHÁT MI IS AZ IGAZSÁG?

És, ami az igazi botrány

Mennyit akart a FED fizetni, és utalt is: összesen 250+100 milliárdot! Miért ennyit? Mert valószínűleg a 660mrd-os számláról „csak” ennyit használtak fel!!

A többi spekuláció, diverzifikációs, időeltolások eltüntetés! Erről a Basel-II. rendszerben csak 8%-ról kell elszámolni és azt veszteségnek könyvelték!

Összefoglaló elszámolás:

A bankok egy számlára helyeztek:	+660
Ebből iraki háború:	-350
Kamatok, költség:	- 40
Veszteség (8%):	- 25
HOL VAN?:	-245

Már a TV-ben is hirdetik: szabaduljon meg adósságától!
(hirdetés az MSNBC-től).

Talán összefoglalhatjuk a számokat:

- elköltöttek az iraki háborúra: 350
  - a bankoké kamat és veszteség címen: 65
  - 'elspekuláltak': 245
- milliárdot.

Gondoljuk csak meg, 65 milliárd nyereség egy öt és fél éves hitel ügyletért 'elég szép pénz' önmagában is! Vajjon miért kellett a maradékot elzsugáznai és főleg ki fizeti meg?

Arról nem is beszélve, hogy az iraki háború mire jó? És most már azt is tudjuk, hogy ki fizeti!

Néhány elméleti vonatkozás

Ahhoz, hogy ez eddigiekben a tapasztalatok alapján látottakat valóban 'elhiggyük' nézzük meg azok elméleti alapját. Erre azért is szükségünk van, mert ebben a világban élünk és magunk is részesei vagyunk. Lehetünk vesztesek is, érdektelenek is, de, és ezért fontos a dolog, lehetünk nyertesek is! Ki ne akarna az lenni! Tehetünk kitételeket magunk elé: nem csalunk, nem erkölcstelenkedünk, nem szövetezünk a hatalommal, nem szolgálunk nagyobb tőkét, akármit. Mégis ebben élünk, vannak lehetőségeink, jobban is élhetünk, de ezt nem fogja senki más nekünk megcsinálni! Segíts magadon, hogy az Isten is megsegíthessen!

Vagyis itt élünk a kapitalizmusban, amelynek bizonyos adottságai nekünk is elérhetőek –ez az Isten segítsége-- a többi rajtunk múlik! Ott van még a szerencse is, de

ennél sokkal kisebb kockázattal lehet a folyamatokból részesedni és nyerni-veszíteni. Az elméleti ismeret és tudás ehhez ad mankót.

Íme lássunk néhányat!

Esélyek, játékelmélet.

Az életben az ember állandóan döntési helyzetbe kerül, legtöbbször az döntési kényszer, vagyis mindenképen dönteni kell, ha nem határozom el magam benne, akkoris döntöttem: mások döntenek helyettem!

A döntés helyessége a helyzet ismeretétől és annak kiértékelésétől függ. Ha jól értékeltük, akkor jól dönthetünk, ha nem tudjuk értékelni, akkor a döntés a véletlen függvénye lesz. Vannak szerencsés emberek, legalábbis kívülről úgy látszik, de a tudás csak többet ér!

Nézzük ennek miben létét egy példán.

Emlékszünk a régi viccre, Iván és János találnak valamit és Iván javasolja, hogy osztozzanak meg rajta testvériesen; János ezt elutasítja –tudására hivatkozva-- és a 50-50-et ajánlja. Mi is itt a tudás? Hát az Iván „testvériessége”, az osztozás ezen módja, János tudja, tapasztalta, hogy neki csak kevesebbet hozna!

Akkor az elmélet:

Adott egy játéktér, ismert szabályokkal, és feltesszük, hogy nincs összeesküvés, csalás, mindenki betartja a szabályokat.

A feladat annak megállapítása, hogy érdemes-e résztvenni a játékban és ha igen, akkor hogyan. Továbbá annak megállapítása, hogy a részvétel mibe kerül és milyen előny várható ezáltal.

Sokszor azt is fontos tudni, hogy meddig szabad résztvenni a játszmában!

Nagyon sokféle játék létezik, végesek és végtelenek, eldönthetőek és eldönthetetlenek, egyenlőek és egyenlőtlenek, kényszerűek és szabadonválaszthatóak, kimenetük mértéke szerintiek, ráfordításigényesség szerintiek, kockázatnagyság szerintiek, stb.

Kiértékelésük kellő tudás birtokában lehetséges. Az elméletek egyik nagysága a magyar származású matematikus, Neumann János. Az elmélet megalapítása nagyon régi, tételeket már Bernoullitól(1713) is tudunk, de a modern politikai és üzleti élet –a kapitalizmus és a demokrácia— igényelte a az elméletben való elmélyülést.

Nézzük meg egy 'közönséges' vásári játék esetét, amely az alkalmazást jól mutatja: ez a játék

Az „itt a piros, hol a piros”.

A szabályok:

1. A vásáros három kártyát, amelyek közül az egyik piros „kever” majd leteszi az asztalra. A fogadó teszőleges összegért állíthatja bármelyik kártyáról, hogy az a piros, ha talált megduplázzák a tétjét, ha nem, akkor elveszítette.
2. Mit gondol a játékos, a fogadó? Izgalmas a dolog, mert jó megfigyeléssel nagy biztonsággal el tudjuk találni a pirosat és akkor megkétszerezzük a pénzünket, Tehát csábító a játék és a tét minél magasabbra tevése.
3. Mit gondol a vásáros? Hosszú évek tapasztalata –már a nagyapám is-- és gyakorlás után úgy megkeverem a kártyát, hogy még én sem tudom melyik a piros! Tehát majdnem biztosan veszít a játékos, csak tegyen fel minél több pénzt rá! Az őseim is ebből kocsmaztak, mesélik is esténként rendesen a kalandokat!

4. Okostojás azonban! Felteszi magának a kérdést: játsszak-e most itt, inkább várjam meg az estét és a kocsmában hívjam meg őket egy italra, mert akkor még jó havernak is fognak tartani. Ha játszom és veszitek, akkor hülye flótás leszek a szemükben! De ha nyerhetek, akkor miért nem játszom? Hát akkor lássuk. esti kocsmázás, vagy játék?

Megállapítások:

az összes esetek száma egy játék esetén három. mert három kártya egyikére fogadhatok.

A játéknak két lehetséges kimenete van:

- a játékos nyer és a vásáros veszít,
- vagy a játékos veszít és a vásáros nyer.

De vajon milyenek az esélyek?

- A vásáros szemszögéből annak a valószínűsége, hogy nyer az 2 a 3-hoz, mert ha jól keverek, akkor az ipse csak tippel és neki egy kártya áll, nekem kettő.

- A játékos szemszögéből annak a valószínűsége, hogy nyer 1 a 3-hoz, mert egy kártyát kell kiválasztania háromból, de akkor megduplázza a pénzét!

- vásáros: $V_{ny}=2/3$; $V_v=1/3$

- játékos: $J_{ny}=1/3$; $J_v=2/3$

Nézzük meg a nyerhető, veszíthető összegeket (tételezzünk fel 100 játékot és x tétet):

vásáros nyer: $+x$; $2/3$

vásáros veszít: $+x-2x$; $1/3$

összevont eredménye: $+100x-200x/3=100x/3$

játékos nyer: $-x+2x$; $1/3$

játékos veszít: $-x$; $2/3$

összevont eredménye: $-100x+200x/3=-100x/3$

Láthatjuk, hogy a várható kimenetele a játékoknak a vásáros javára kedvező, míg a játékosok biztosan veszítenek! Ez persze nem zárja ki azt, hogy egy-egy játékos nyerjen, de ha már elég „sok” játékot játszanak, akkor ez lesz az eredmény! Hogyne, már a vásáros nagyapja is ebből élt, tudjuk tőle!

Tehát ha csak ennyit tudunk még nem lehetünk biztosak a dolgunkban, hiszen csak azt tudjuk, hogy ez várható, de vajjon milyen bizonyossággal? Vagyis mi a valószínűsége annak, hogy száz játék után ez lesz a helyzet?

A nagy számok egyik törvénye

A nagy számok törvénye egyszerűen azt tudatja velünk, hogy bizonyos feltételek fennállása esetén és elegendően sok eseménynél az előfordulás gyakorisága tetszőlegesen közelít az előfordulás valószínűségéhez.

Egy példán közérthetőbbé válik: ha sokszor feldobunk egy pénzdarabot és megszámláljuk a fejek számát, akkor azt találjuk, hogy ez a szám közel lesz a a fej eredmény előfordulási valószínűségéhez, mégpedig annal közelebb, minél többször dobjuk fel a pénzt! Matematikai megfogalmazása az alábbi:

- Legyen adott egy A esemény, amely p valószínűséggel fordul elő.
- Például a már hivatkozott pénzfeldobás, ahol az A esemény, hogy fejet dobunk, és a p valószínűség $\frac{1}{2}$, mert két lehetséges eset van: fej-írás, és ebből az egyik a 'mienk'.
- A kísérletet ismételjük meg n -szer és legyen k az A esemény bekövetkezésének száma.
- Legyen ε tetszőlegesen kicsiny-, és $0 < \delta < 1$ pozitív szám.

Akkor a nagy számok törvénye:

$$P\left\{\left(\frac{k}{n-p}\right) < \varepsilon\right\} > \delta \quad \text{ha } n \geq n_0$$

ezt kicsit átalakítva:

$$np + \varepsilon > k > np - \varepsilon$$

vagyis k értéke ezen két érték közé esik.

A feladat annak megállapítása, hogy mekkora az a legkisebb n (n_0), amelyre ez a két egyenlőtlenség egyszerre fennáll!

Tehát kimondhatjuk, hogy módunkban van megállapítani egy akkora számot, amelynél többszöri előfordulás esetén az a bizonyos esemény megadott valószínűséggel előfordul!!!

Vagy másmódon: meg tudjuk állapítani, hogy egy esemény $x\%$ valószínűséggel elő fog fordulni, ha n_0 -szor már próbálkoztunk.

A folyamat azonban nem-lineáris, vagyis kétszer annyi kísérlethez nem fele olyan távolság tartozik! Ez nem baj, ha meghatározhatjuk ezt az összefüggést! Ez az un. *eloszlásfüggvény*, amely ezt megmutatja számunkra.

Ehhez persze még az eddig megismertekhez további tételekre van szükségünk, többek között a *Moivre-Laplace közelítési formulára*, és a *centrális határeloszlás* tételére. Ezeket most nem részletezzük, helyette amúgyis már régen táblázatokat sőt, ma már számítógép-programot használunk. A bankoknak a kockázati műveleteikhez a hitelezési és a tőzsdei rendszerükbe ezek a matematikai eszközök, úgy vannak beépítve, hogy a 'játékos', a bankos számára, ha megadta a kért adatokat azonnal az igent, vagy a nemet közli. Esetleg azt a függvényt, hogy hogyan kell változtatni az adatokat, hogy megfeleljen a feltételeknek! Például növelje a tétet, hogy a várható nyereség nagyobb legyen, mint a költség, vagy adott visszafizetési adatok mellett, csak legfeljebb ennyi hitelt adhat! A kockázatok kezelésének ma használatos modeljét Markowitz, Nobel-díjas közgazdásról *Markowitz-típusú feladatok*nak hívjuk.

Térjünk vissza az „*itt a piros, hol a piros*” játékhoz!

Azt számoltuk ki, hogy a vásáros várható nyeresége: $100x/3$, ahol x a tét és száz játékot játszanak. Akárhány játékos lehet, lényeg, hogy legalább százszor 'keverjük' a kártyákat és tegyenek fel pénzt.

Mennyire lehetünk tehát biztosak ebben a nyereségben? Ezt a számot $\eta\%$ -al jelöljük és azt mondja, hogy hány százalék a valószínűsége annak, hogy a nyereségünk a várható értéktől a $\eta\%$ -nál nem lesz kevesebb (persze n_0 kísérlet esetén).

Kinéztük a táblázatból ezt és az alábbi kaptuk:

$\eta 95 = 72,9\%$; $\eta 90 = 96,5\%$. vagyis

-- $95x/3$ -nál kb. 73% biztonsággal több lesz a vásáros bevétele, kereken 32darab tétet fog elvinni!!

-- $90x/3$ bevétel, vagyis 30 tét, már 96,5% biztonságu!

Nem szabad elfelejtenünk a feltételt: *legalább 100 játékot kell játszani!*

Következmények, megállapítások:

1. A játék jó vásári fogás, ha a vásárosnak van érzéke az emberek megnyerésére.
2. A játékos taktikája –ha már játszik-- hogy minél kevesebb játékban vegyen részt! Az első pozitivumnál abba kell hagyni!!!
3. A vásárosnak szüksége van segítségre, hogy ne zavarják meg az elegendő játékidő biztosítására. illetve beavatkozásra, ha már elég neki (jönnek a csendőrök, stb). A játékosnak nincs erre szüksége, mert bármikor abba hagyhatja (szabály).
4. A vásáros este a kocsmában elkölti a napi nyerményét a közreműködőkkel és a haverokkal. Ha nem, akkor új helyzet áll elő és például agyonverik, helyette újabb-, másik vásáros jön, mert enélkül nincs játék, vagyis csökkenne, romlana az életter!

Ez már másik problémakör, nevezetesen az élettér, a szabadság, a fejlődés témaköre, amely másik előadás(ok) tárgya lehet.

Összegzésül

megállapíthatjuk, hogy már a legegyszerűbb eset is folyamatot képez, amelynek szakadatlanul ismétlődnie kell, mert ez léttörvény! Az ismétlődésben mindig vannak nyertesek, vesztesek, akik állandóan változnak és események tragédiába fulladnak és újra indulnak! Egyszóval ez a kapitalizmus !

Még mindig a játékelmélet.

Láttuk egy játék példáján, hogy a legegyszerűbbnek látszó esetben is *'nem nyilvánvaló tudás'-ra van szükség* a részvétel tudatosságához, továbbá láttuk, hogy a legegyszerűbbnél is kilátszik a 'lóláb', vagyis megmutatkoznak az általános törvényszerűségek! Érdeemes, sőt fontos elsajátítani ezek mibenlétét, ha részt akarunk benne nyerni(!).

Amit láttunk, az példa az *egyenlőtlen játékokra*, amikor az alapfeladat az egyenlőtlenség olyan megállapítása, hogy eldönthessük részt veszünk-e, vagy sem. Az életben legtöbbször ilyen döntésre nincs mód, mert nem szállhatunk ki!

Akkor a feladat a veszteség minimalizálására kell, hogy irányuljon! Az alkalmazást költségfüggvénynek, vagy a *költségfüggvény* minimalizálásának szoktuk nevezni.

A játékok egy másik osztálya a közismert és ma már egyre ritkább: a *fair-play játékok*. Ezek közös ismérve, hogy a benne résztvevők egyenlő feltételekkel, egyenlő valószínűségekkel rendelkeznek. A legtöbb amatőr sport ilyen, legalábbis ilyen volt.

A *handycap*, vagy *előny játékokban* a különbségeket valamilyen előny időleges megadásával küszöbölik ki.

Ismét egy másik osztály a 'catch as catch can', a fogd ahol éred *brutális játékok*, vagy a mostani *politika porondja*, ahol jószerivel nincsenek szabályok, csak különböző emberek.

Magyarországról

A válság hatása hazánkra egy jó taktikának látszik az eddig elrontott országvezetés elkendőzésére, mert

- a bankokról a külföldi anyacégek gondoskodnak,
- gondot a forint leértékelődése és ezért a külföldi hitelek növekedése okozhat,
- közvetett hatása a csökkenő termelés miatti munkanélküliség,
- előny, hogy a csökkenő termelés miatt kisebb profitot visznek ki az országból,
- óriásit lehet nyerni avval, hogy a csökkenő exportot importcsökkentő intézkedéssel ellensúlyozzuk és helyette a hazai termelést ösztönözzük,

Ezen néhány szempont kellő számítása alapján a válságból egész csínos eredménnyel, nyereséggel lehet kijönni !!!

Ez a NYERESÉGES VÁLSÁG esete!

Hiszen tudvalévő, hogy ha valaki veszít, akkor más valaki nyer. Miért ne mi lennénk azok!

Lássuk azonban mit terveznek a mai magyar parlament pártjai:

Néhány általános tendencia látszik:

1. VEGYÜNK EL MÉG TÖBB PÉNZT AZ EMBEREKTŐL, NÖVELJÜK AZ ÁLLAMI KIZSÁKMÁNYOLÁS ARÁNYÁT!!
2. EGYETLEN PÁRTNAK, HATALMI TÉNYEZŐNEK SEM JUT ESZÉBE, HOGY AHOL VESZTESÉG VAN, OTT NYERNI IS LEHET!

3. MIÉRT MOND LE MAGYARORSZÁG VEZETÉSE ELEVE A NYERÉSI ESÉLYEKRŐL?

Íme itt vannak a tervek:

Gyurcsány Ferenc intézkedés csomagja

1. A betétesek biztonsága és a nyugalom megőrzése érdekében a kormány azt javasolja, hogy az Országgyűlés szavazzon a bankbetétekre teljes garanciát biztosító betétvédelmi szabályokról.
2. Bővíti a kis- és középvállalkozások támogatására kidolgozott, 800 milliárd forintos programot.
3. Jogszabály-módosításokkal javítja a bankok forráshoz jutásának feltételeit annak érdekében, hogy azok változatlanul hitelezhessék ügyfeleiket.
4. Javítja annak feltételeit, hogy a befektetési alapok magyar állampapírokat vásároljanak.
5. Csökkenti a 2008-as kiadásokat annak érdekében, hogy az államháztartás hiánya idén a GDP 3,4 százalékára, tehát az uniós szabályok szerint a magánnyugdíjpénztári kiadásokkal korrigált hiány 2,9 százalékra csökkenjen.
6. Tervezzünk óvatosan 2009-re, és a ma ismert világgazdasági feltételek alapján, az előrejelzéseket alapul véve, készítsünk új elemzéseket a jövő évre várható makrogazdasági feltételekről.
7. A 2009-es költségvetést ennek figyelembe vételével fogadjuk el: a benyújtott tervezethez képest módosító indítványokkal javaslunk további kiadáscsökkentést a halasztható kiadásokra.
8. Halasszuk el a 2009. évi adócsökkentésre vonatkozó döntést: ha a kitűzött hiány teljesítése mellett a költségvetésnek maradnak még további forrásai, akkor 2009-ben, év közben lehet majd eldönteni, hogy azt a

hiány további csökkentésére vagy adócsökkentésre lehet felhasználni.

9. Javasoljuk a társadalmi partnereknek, hogy a 2009-es bértárgyalásokon vállaljunk kötelezettséget, hogy 2009 januárjától a bérek megőrzik reálértéküket, és az év első felének végén, az addigi folyamatok ismeretében lehet majd arról dönteni, hogy 2009 júliusától van-e mód reálbéremelésre.

10. Felfüggeszti az Új Tulajdonosi Program elindítását.

11. Javasolja a közpénzügyi törvény és benne a költségvetési plafon három héten belüli elfogadását.

12. Javasolja a nemzeti pénzügyi felügyelet megerősítését, hatáskörének kiterjesztését, és egy egységes európai felügyelet létrehozását.

Orbán Viktor és szövetsége

Orbán Viktor és szövetsége, mint eddig mindig, SEMMIT, csak szlogeneket puffogtat:

- adót kell csökkenteni és
- munkalkalmakat kell teremteni.

Dávid Ibolya intézkedéscsomagja

1. A 13. havi nyugdíj egy éves felfüggesztése, a nyugdíjak 2008-as nominálértéken tartása egy évig.
2. A közalkalmazotti és köztisztviselői bérek 2008-as szinten tartása, szintén nominálisan egy évig.
3. Az ideai jutalmak és bónuszok eltörlése a közszférában.
4. A versenyszférában megegyezés a bérbefagyasztásról egy évig.

5. Erős önmérsékletet kérünk a pénz- és tőkepiacokon a bónuszok és jutalmak tekintetében. A válság ellenére milliókat osztanak szét maguknak, miközben nem adnak hitelt a vállalkozóknak.
6. Az egészségügyi hozzájárulás kiterjesztése minden, a munkaerőpiacon aktívnak tekinthető személyre.
7. A vállalkozásoknak adott vissza nem térítendő támogatások felfüggesztése, átalakítása hiteltámogatássá vagy állami garanciavállalássá.
8. A családi pótlék egy főre jutó jövedelemhez kötése.
9. A segélyekkel kapcsolatos visszaélések felszámolása, szociális kiadások korlátozása.
10. A minisztériumok függeszzenek fel minden marketingtevékenységet, A megtakarított pénzből a válságról, válságkezelésről szóló felvilágosító kampányra fordítsák.
11. Javasoljuk a szolidaritási adó eltörlését, valamint egy Közép- és Kisvállalkozóknak szóló hiteltámogatási állami program elindítását, 150 milliárd Ft értékben.
12. Minden parlamenti képviselő, miniszter, és államtitkár, illetve a miniszterelnök, és a köztársasági elnök a havi fizetésének felét magyar részvények vásárlására költse.
13. Új pártfinanszírozási törvényt, hogy radikálisan csökkenjen az évi legalább 200 milliárd forintos összeg.
14. 2010. január 1-jétől be kell vezetni az adóreformot, az egykulcsos adót.

És még sokan mások...

Ha van elképzelés, mind hasonló ezekhez. Elvon pénzeket, de nem mondja meg mit csinál vele! Egyensúlyt állít helyre, azt mondják!

A valóságban több profitot visznek ki az országból, azt kell pótolni!

MAGYARORSZÁG helyzete, jövője

Az államadósság havi törlesztése: ~97mrd Ft ~ 530millió \$.

Ha az Iraki Háború havonta 10mrd\$-ba kerül, akkor mi fizetjük az 5%-át, a FED szerinti számolásban a 10%-át!!

Hiába termelünk többet, ha nincs fizetőképes kereslet, a bérfelfagyasztásból sohasem lesz új munkahely és termelésjavítás! Ki veszi meg a termékeket?

Ha mégis erőltetik, a bankok járnak jól, mert az erre felvett hitelek nem térülnek meg és az állam kénytelen megfizetni adóemeléssel!

Ha a hazai hitelek a hazai betétekből származnának önállóak lennének!

Ha nem lopná el a kormány a kamatok 20%-át, akkor talán a bankok megelégednének ennyi nyereséggel! Kinek jó a deviza alapú hitel?

NE VEGYÜNK FEL TÖBB ÁLLAMKÖLCSÖNT !!!

Ez legyen a kormány válságprogramja!

Erről szóljon a 2009. év költségvetése!

...és a kerék forog tovább...

VISZONTLÁTÁSRA

Köszönöm a figyelmet!

~~~~~